

خالقىمیزین طالعىنده نىسگىللەرین بوللوغونا رغما" حیاتىن قىيداسى يانى آجى لار ايله شىرىتلىرىن بىرگە اولماگى خالقىمیزى كومىك و ئىزلىغان اوزاق قويىماشىدىر. ائلە كى خالقىمیز گۈندilik ايشلىرىنده چوخ بير حادىثە و سۈز - سوودان سادە كىچمە مىش و اونلارا قارشى ئىزلىرده ياراتمىشىدىر. نۇمنە اۆچون خالقىمیز، گۈندilik دانىشىقلاريندا، قولاغىنا دىئىن اينسان، اشيا آدلارى و بىر پارا اىصطلاحلارين سىس هارمونىياسى و آهنىگى اساسىندا ئارافاتلى سۈزلى ياراتمىش و سۈليلە مىشىدىر. چونكۇ خالقىمیز كومىك و ئىزلىرىنە قولانىلان "ظرافات" كلمە سى بىزە وئىرر. بو سۈزلىرىن بىر سىراسى خالقىمیز و خوچىسى ايله اوشاقلار ايله ینى يېتىمە لر اىچىنە گۈندilik بىچىمەدە قولانلىمېشىدىر ائلە كى اوشاقلاريمىز، ان آزى بىرنجى صىبىف دن بىتلەنچى سۈزلىر ايله تانىش اولوپ، بىرى گلن زامان اونلارى قولانلىمېشلار.

«اول لر..... تىبل لر سود وئرمە سن اوللار»
اوشاقلاريمىزى اۆچون بىرنجى صىبىف دن تانىش سۈزلىدىر.
با

«خىچە..... بىتلى جوجە بىر آش بىشىر گلىم سىزە»
سۈزونو سۈليلە بىن شخص بىر ئارافات اىچىنە اۇزۇنۇ قوناق دعوت ائدىر.
باشقۇ بىر مىڭ دا؟

«بىستى..... يئەمە فارنىن سىللە نى»
سۈزو اوشاق بىستى اىستە پەن يا بىستى بىبىھ ن واخت، قارىن سانجىسى اىحتمال اىدىلىپ بۇيوكلار طرفىنдин اوشاقلار اوچون دېلىلىر.
يا مىڭلا" دىل آجى بالدىز دان صوحبت اولان واخت بىلە نىجى بىر تىشىھ كىرىلىر:

«بالدىز..... چووالدىز»
بعضا دە
«رشيد..... بىرین دىدىن بىرىنە ئاشىت»
و

«مەد نصیر..... قالدى بىر حصىر»
كىمى سۈزلىر زامانلا خالق اىچىنە مثل و دېلىمە چۈرۈلمىشلار.
هر حالدا يازى نىن اينجە لە مە آماجى اولمادىغى اۆچون بو قەرە اكتىفاء اىدىب «نە باشىنىزى آغريدىم» دىئىر توپلا迪غىم سۈزلىرى تقدىم ائدىرىيک:

بوخارى.....	شاۋاتالى.....
باشىن كچل دى.....	قاچ دالى.....
ناؤاخ(نه واخت).....	بورنووا ياماخ.....
خورما.....	بىستى.....
بىزىم قابى دا دورما.....	پوستە.....
يئەمە فارنىن سىللە نى.....	بالدىز.....
بويرون گىنك اوستە.....	اوغلان قىز اىچىنە.....
چووالوز.....	خىچە.....
بارماگى دوز اىچىنە.....	بىتلى جوجە بىر آش بىشىر گلىم سىزە.....
بىتلى جوجە بىر آش بىشىر گلىم سىزە.....	قولى.....
وئر بىزىم پولو.....	يېتىگىچە لى.....
يېتىگىچە لى.....	باش اوستە.....
باشىن داش اوستە.....	خالا.....
تىدىرى قالا، گۇتۇر كوشىسو و منى قۇوالا.....	علي.....
دىلى، گۇتۇر صىندىلى.....	آشنا.....
پېشنا.....	خودكار باشى.....
گىت دىدە نىن بورنوں قاشى.....	فانىس.....
دانىشما بى نامىس.....	عباس.....
آدام نە سىن قاپماز.....	رشيد.....
بىرین دىدىن بىرىنە ئاشىت.....	مەھدى.....
قۇيرۇغۇن اللى شىھ دىر.....	مەھدى.....
قورباغاalar بىنکەدى.....	مەھدى.....
دوھ لر كوهدى.....	تىرىكە.....
نەن گىكىپ تۇنۇركە.....	بختيار.....
نوكىر بى اختىار.....	سکىنە.....
دوشۇدۇ قوبۇنۇن تكىنە.....	ريضا.....
مېندى خورۇز ابىر تېك ووردوم دوشۇدۇ حۇوضا.....	الكۈژە.....
سال پىئىسە رە.....	نە منه.....
ايىنە نىن تېنە.....	حسىنقاى.....
وئر بىزىم پولو.....	حىسنلى.....
وئر بىزىم پولو.....	فاطما.....
يول اۋستە ياتما.....	آمنە.....
كىل منه بىر دونلۇق آلام سەنە.....	هاشىم.....
ساققالىوا دىرماشىم.....	

ممد نصیر قالدی بیر حصیر
لاواشا دده وینن ننه ن ساواشا

متیرت چیخ دامدا گ.و.ت.و.ن.و تیتیرت
مورتوز(مرتضی) آل الینه دوردوز
اییده من پ.س.د.ی.م. سن ایله
کپل اگیلمه کنچه ر
ده باشی چابالاما کنچدی باشی
تهرانی گ.و.ت.و.ن.د.ه کریچ کسن
ابوالحسن یه ش.و.ن.ب.و.ل.و
حسینقلی یه ش.و.ن.ب.و.ل.و
قای آغزیوا د.و.ل.و.م
ای وا قولوم آغزیوا س.ی.ج.ی.م
ارسین چکیم گ.و.ت.و.ن.گویرسین
هوی هوی دنیه نه ق.و.ی
دامدان ایشه دی مشدی(Məşədi)

اول لر تقبل لر سود وئرمە سن اوللار
دوم لار دوور لر
سوم لار سئور لر
چهارم لار چاپار لار
پنجم لار پنجره دن قاچار لار

یک ینکه دانیشما
دو دومبالاق اشما
سه سفیه دانیشما
چهار چادر اوی آشما(آچما)
پنج پنجره دن قاشما(فاجما)
شیش شیشمه سن الله
هفت هفتہ بیجارسان
هشت هشرخان سان
نه نخد ساتانسان
ده دخیل ساتانسان

بیر - ایکی بیزیمکی
اوج- دئرد قاپینی اورت
بئش _ الئى سماور آلتى
بئددی - سککیز فیرانگیز
دو قوقز - اون قیرمیزی دون
اون بیر - اون ایکی ارمنی بئرکی